

Văn hoá nói ngọng ở thủ đô Hà Nội đang được “sửa sai”

Văn hoá nói ngọng ở thủ đô Hà Nội đang được “sửa sai” .

Lâm, sinh viên trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn có giọng hát khá hay và có "máu văn nghệ" nên đi đến đâu cũng hăng hái góp vui. Cậu cao giọng hát trong buổi mừng lễ tốt nghiệp: "Cơn gió **lào** bay ngang cuộc đời, nói với em rằng tôi **nê noi**", khiến cả hội trường một phen cười như nắc nẻ. Cậu còn trở tài: "**nắng** nghe chiều xuống thành phố mộng mơ, màu **nan** tím Đà**Nạt** sương phủ mờ" hay "**nòng** mẹ bao **na** như biển Thái Bình"... qua tiếng ca của Lâm đều trở thành "ca khúc bất hủ" bị nhiều người nhại đi nhại lại.

Thầy giáo và sinh viên còn nói ngọng, dạy ngọng, hát ngọng nên trong năm học 2011-2012, Sở Giáo Dục & Đào Tạo (GD&ĐT) Hà Nội đưa ra vấn đề “Luyện phát âm, viết đúng hai phụ âm đầu l, n” đối với 13 huyện ngoại thành Hà Nội”. Nói trắng ra là sửa giọng nói ngọng như “Hà Nội” nói thành “Hà Lội”, “làm việc” thành “nằm việc”... Đây mới chỉ là bệnh "ngọng níu ngọng no" đáng chú ý nhất của một số bác được gọi là “dân thủ đô” hiện nay.

Còn một số những phụ âm khác và thật ra những từ ngữ mới cũng cần được sửa sai. Thí dụ bây giờ khi người ta nói “cấp trên đã quyết rồi”, có nghĩa là cấp trên đã chấp thuận rồi. Hoặc khi người ta nói “em hoàn cảnh lắm” phải hiểu là em gặp khó khăn lắm. Vậy “quyết” có nghĩa là chấp thuận sao? Và “hoàn cảnh” có nghĩa là khó khăn sao? Và còn nhiều những loại chữ nghĩa “mới” kỳ cục nữa. Nhưng đó là chuyện thuộc về ngôn ngữ học, ta sẽ bàn đến sau này. Ở đây chỉ bàn đến cái chất giọng Hà Nội và một số người nói ngọng, hầu hết là lẫn lộn “n” thành “l”.

Điều đáng ngạc nhiên là theo thống kê mới nhất của huyện Phú Xuyên cho biết có khoảng 20% giáo viên và 40% học sinh phát âm chưa chuẩn (tức là nói ngọng). Tỷ lệ 40% học sinh nói ngọng còn có thể hiểu được, còn 20% giáo viên cũng dạy ngọng thì quả là con số khiến nhiều người giật mình.

Hiệu trưởng cũng “lói ngọng”

- Anh Nhật Minh (ở Hà Đông, Hà Nội) có con đang học tại trường mầm non của quận cho hay, từ khi con anh đi học gia đình thấy cháu thường xuyên nói ngọng. Mọi người tưởng cháu học các bạn trong lớp. Anh nói: “Mãi đến hôm khai giảng năm học tôi đến dự mới thấy cô hiệu trưởng đọc diễn văn, nói ngọng từ đầu đến cuối. Tôi chợt nghĩ, đến cô hiệu trưởng còn nói ngọng như thế thì làm sao các cháu không bắt chước?”.

- Cô Hà Thanh kể lại: “Những người Hà Nội thời đó (trước 1954) nếu nói ngọng được cho là thất học, thế nên tuyệt nhiên không ai phát âm sai. Vậy mà hiện nay một số giáo viên đại học, địa vị cao trong xã hội cũng nói ngọng. Tôi cho rằng ngành giáo dục Hà Nội đang làm một việc rất có ý nghĩa để khỏi biến thủ đô thành "Hà Lội thanh nịch".

- Độc giả Nguyễn Hoàng Sơn tâm sự, chuyện nói ngọng “l-n” cứ tưởng là không bao giờ được nhắc đến, không ngờ lại có cả một cuộc cách mạng. Với ông, dù người đối diện có chức vụ gì, giỏi đến đâu mà khi nói ngọng, ông cũng thấy mất thiện cảm.

Tại huyện Mê Linh cũng là huyện có tỷ lệ người nói ngọng cao, chiếm 30-50% dân số. Trường phòng giáo dục Bùi Văn Công cho hay, các cơ sở giáo dục của huyện đang tổ chức lớp huấn luyện phát âm đúng cho giáo viên.

Thành phố Hải Phòng cũng tốn hai trăm triệu sửa nói ngọng

Tiền sĩ Vũ Kim Bảng, Phó Viện trưởng Viện ngôn ngữ học Việt Nam cho biết, Hải Phòng đã nghiệm thu đề tài có kinh phí là 200 triệu với mong muốn cải thiện việc phát âm cho thầy trò ở địa phương này. Là đơn vị có chuyên môn nghiên cứu về ngôn ngữ nên khi nói về chuyện Hà Nội dạy cho giáo viên phát âm đúng, viết

đúng hai phụ âm đầu “l,n”. TS Vũ Kim Bảng nói rõ hơn: “Chuyện nói ngọng chẳng riêng gì ở 13 nơi ở Hà Nội. Đây là hiện tượng phổ biến ở các tỉnh, thành thuộc khu vực đồng bằng Bắc Bộ. Có thể kể ra các địa phương như Hưng Yên, Hải Dương, Hải Phòng, Nam Định, Hà Nam, Bắc Ninh. Cũng theo ông Bảng “Hiện tượng này là ngọng phương ngữ, tức diễn ra trong một vùng hẹp. Người nói ngọng có trình độ chưa cao. Hay nói tóm lại là người Hà Nội rất dị ứng với việc lẫn lộn “l,n”. Chỉ có điều tính địa phương kia lại không theo chuẩn phát âm của người Hà Nội. Người lẫn lộn “l,n” ngoài chuyện bị coi là ngọng, trình độ văn hoá thấp thì còn bị hiểu là người địa phương”. (Ý ông muốn nói “người địa phương” là người không phải chính gốc dân Hà Nội).

Người vùng quê mang văn hoá nói ngọng ra Hà Nội

Đúng như vậy, giọng Hà Nội đã đi theo người Hà Nội chính gốc từ lâu rồi. Sau năm 1954, một số lớn cư dân từ các vùng quê kéo về Hà Nội định cư, thay thế lớp “người muôn năm cũ”. Các thành phố lớn như Hải Phòng, cũng tương tự. Cho nên số người nói ngọng mới nhiều đến thế. Số người này chúng ta bắt gặp ở những quán xá, những nơi chốn được coi là “bình dân” nằm lẫn lộn giữa lòng thủ đô. Đúng là nghe rất “phân cảm”, “quê một cục”. Có ông “cán bộ” tỉnh, “cán bộ” huyện được phát biểu trên truyền hình, truyền thanh cũng nói ngọng tỉnh bơ. Nhưng khổ cái là họ không hề biết rằng mình ngọng bởi sống trong môi trường ngọng quen rồi. Bà con nghe chỉ còn biết cười thầm, họ hiểu ngầm rằng ông đó xuất thân từ đâu và đang ở trình độ nào.

Học nói ngọng để trở thành bản cổ nông

Còn một nguyên nhân khác sâu xa hơn. Trước những năm 1950, theo tôi biết, tỉnh Thái Bình và TP Hải Phòng – tôi đã sống ở hai nơi này nhiều năm – rất ít người nói ngọng “n” thành “l” hay ngược lại. Số rất ít người nói ngọng đó hầu hết là nông dân, ít học. Còn học sinh chúng tôi chẳng ai nói ngọng cả. Nhưng sau năm 1945 con số người nói ngọng gia tăng nhanh chóng. Tìm hiểu kỹ ra mới nhìn thấy cái nguyên do “rất thâm kín” của nó. Số là, hồi đó thành phần bản cổ nông được tin tưởng và đề cao, như trên đã phân tích, người nói ngọng thường thuộc thành phần này. Cho nên nhiều ông bà không thuộc thành phần bản cổ nông nhưng cố nói ngọng để người ta hiểu mình là thành phần “bản cổ nông nòng cốt”. Nhiều ông tư sản, kể cả những ông có chữ nghĩa hẳn hoi, những vị có bằng cấp cũng tập nói ngọng. Lâu dần thành thói quen và thói quen được truyền cho cả nhà, cả xóm, cả làng, chứ làng quê VN thời xưa không nhiều người nói ngọng đến thế. Làm gì có chuyện thầy cô giáo cũng nói ngọng. Cái tật ngọng ấy ăn vào thói quen, “di truyền” cho tới ngày nay thôi.

Cũng may là đến bây giờ các ông trong ngành giáo dục đã nhận ra điều này. Tuy rằng có muộn, nhưng muộn còn hơn cứ để nó nhếch nhác mãi. Một thủ đô “ngàn năm văn hiến” và một thành phố cảng lớn nhất nước, đại diện cho bộ mặt toàn quốc mà đến thầy giáo và quan chức còn nói ngọng thì đúng là chuyện khó tin nổi. Tốn vài trăm triệu mới chỉ là giai đoạn thứ nhất. Có phải bỏ ra vài chục tỉ cũng là chuyện phải làm, còn hơn là mang đầu tư vào những cuộc chơi vô bổ. Mong rằng những người còn nói ngọng bây giờ sẽ chỉ còn là “những người ngọng cuối cùng”!

Văn Quang - 26-11-2011